

OBRTNIK.

„Obrtnik“
izhaja 16. dan vsacega
meseca in velja
a pošiljanjem na dom
vred za celo leto
1 glđ. 80 kr.,
za pol leta 90 kr.

Uredništvo in
opravništvo:
Gospodske ulice št. 3.

(DER GEWERBSMANN.)

„Der Gewerbsmann“
erscheint am 16. jeden
Monates und kostet
einschliesslich der Zu-
sendung für das ganze
Jahr 1 fl 80 kr., für ein
halbes Jahr 90 kr.

Redaktion und
Administration:
Herrengasse Nr. 3.

Strokovnjašk list za obrtni stan.

Dopisi in poročila sprejemajo se v slovenskem i nemškem jeziku. — Die **Zuschriften** und **Berichte** werden auf Wunsch auch in deutscher Sprache veröffentlicht.

Čemu so nam kupčijske zbornice?

Ko se je obrtni stan za nekaj trenutkov probudil sè spanja, koji ga pa že v novič trudi in tlači, ter jel okolu sebe opazovati strupene rastline, ki so mu prouzročile pogubonosno bolest, — zapazil je tudi rastlino, ki mu je po imenu namenjena bila v lek, a mu vendar ni donášala več koristi kakor tako zvani „Blažov žegen.“ Čemu je kupčijska in obrtniška zbornica malej obrtiji, kje in kako zamore tej koristiti, ko vendar vsak obrtnik iz lastnih neovrgljivih skušenj vé, da je neproduktivna kupčija bila, in bode tudi ostala vedna protivnica in tlačiteljica mali obrtiji.

Če tudi navidezno kupčija in obrt skupaj spadate, jedno drugo podpirati, je vendar le resnica, če primerjamo denašnje kupčijo in njene principe in pa malo obrt, — ognju in vodi!

Kupčevalec sè surovinami, z neizdelanim blagom in zemeljskemi pridelki pač ne bode navskriž prišel z obrtijo; a kupčevalec z obrtnimi izdelki, z mešanico, tako zvani konfektionar, ta novodobni kupčevalec je najhuji nasprotnik malej obrtiji, od koje krvavih žuljev se bogati. Njemu izdelovatelj blaga kojega prodaja, ni družega kot sredstvo za lasten dobiček, — da veliko manj nego je delavec fabrikantu. V krajih, — in kje se to v večji ali manjši meri ne godi, — kjer so obrtujoči mojstri primorani delati neposredno za kupčevalce, ni najti večjih revežev kakor so ti.

Pravi kupčevalec porabi vsako umestno in neumestno priliko, da stiska in tlači cene obrtnih izdelkov, — in proračuna odstotke na take viže, da si izdelovatelj v kljubu vsej marljivosti skoraj ne more več kruha kupiti. Z raznovrstnimi sredstvi oklene si ga tako, da mu postane več nego je bil suženj svojemu gospodarju. Ker po velikih tovarnah izdelke ceno kupuje, tirja tudi od posameznika da bi mu delal ne le za isto ceno, temveč še ceneje, seveda drugače kupi tam. Koliko so take kupčije obrtij uničile pač ni popisati. Pogled v prodajalnico pa zadosti in razjasni vse. Kaj bode delal klobučar, marelar, rokovičar, krznar, krojač, čevljar, če za vsakim voglam najdeš klobuke, marele, rokovice, obleko, obuvala in kužuhovino. Meniš li še vedno, da je ta kupčevalec v stanu biti tvoj prijatelj. Mari ga ne napelje vže tekmovanje s tabo v sovražstvo proti tebi. Podpirali bi lahko enake terditve s dokazi, a nasproti obrtnikom tega ni potreba. Sleherni vé in čuti sam prijateljstvo, ki mu dohaja od strani kupčevalcev. A vendar dobil je bolni in onemogli stan obrtnikov kupčevalce, da ga lečijo. Kupčija in obrt utisnila sta se v jedno korporacijo, — v jedno zbornico. Tam naj bi se borila za občno dobro, — kako se borita vidimo pred sabo.

Naj huje nasprotnice vse obrtne reorganizacije in obrtne postave, kakor sploh vseh omejitev, ki imajo obrtu pripomoči do svojega prava, so kupčijske zbornice.

V teh nadvladajo kupčevalci in ti so — seveda v lastnem interesu, le za prostost v obrtni. Vsako omejevanje jim je nazadnjaško, gnusno; kajti le o neomejeni konkurenci, ki napravi izdelovalca podložnika kupčevalcem, najdejo vir, iz katerega se da zajemati. In taki ljudje, ki niti ne prikrivajo, da so nasprotniki našemu pravu in našim terjatvam, ti naj bi za nas delali in sklepali? Stan, ki se neizmerno visokeji počuti, ki človeka, kateri v potu svojega obraza služi boren kruh, še neomikancem prišteva, akoravno se njegova visokost brez tega mahoma zakadi v prah, — naj bi deloval skupno z onim, ki hoče neomejeno prodajo obrtnih izdelkov vstaviti, in stem konfektionarjem prirezati njih živč.

Ogenj in voda se ne bratita. Enako pa tudi kupčija z obrtnimi izdelki in rokodelcem ne.

Čemu to pišemo? Vsaj smo že mnogo-krat poudarjali in naglašali enako stališče, kojega zavzemajo tudi obrtniki vseh družih krajev našega širnega cesarstva, in koji je na velikem obrtniškem shodu na Dunaju bil proglašen s terjativjo „ločitve obrta od trgovske zbornice.“ Vže tam naglašala se je bojazen, da zbornice izpeljave obrtne postave ne bodo pospeševale, — a skušnija pa nas uči, da jo naravnost ovirajo. Besede g. Lukmana, da je obstanek nove obrtne postave „nur eine Frage der Zeit“, označijo nam tajne in javne misli večine naših veljakov, — mož, ki so po postavi poklicani razsojevati v najvažnejših obrtnih strokovnih vprašanjih. Neizmerno smešno je že to, da se pokliče kupčevalce, ki nimajo o rokodelstvu najmanjše izkušnje, razsojevati, je li kak prosilec sposoben ali ne, da se mu podeli čevljarska ali pa pekovska obrtna pravica. Kako za Boga naj človek, ki vse svoje življenje tiči za blagom ali pa za knjigami, odločuje o mejah sorodnih obrtij in o potrebnostih rokodelca. Kaj bi neki kupčevalci rekli, ko bi kaki „čestiti pekovski in čevljarski mojstri“ predrznili se razsojevati kupčijsko pravo.

Sporazumljenje sè zbornico, kakor to v mnogih §§. obrtna postava veljeva, imelo bi za stroge obrtne vprašanja le takrat pomen,

ko bi o njih razsojeval samo obrtniški oddelek. Sklepi, ki so postavnim določbam kar naravnost nasprotni, kakor se je to zgodilo v zadnji seji kranjske kupčijske in obrtniške zbornice, — z dovoljenjem obrtne pravice za rokodelsko obrt možu, ki se dotičnega obrta nikoli ni učil, ter tudi nikoli do one obrti pravice ni imel, ne bi bili mogoči.

Občna nevolja polastila se je zaradi tega sklepa obrtniških krogov in ta zadene tudi tiste obrtnike v zbornici, ki najvažjega principa obrtne postave varovali niso. Principijalno važnost omenjenega sklepa označi tudi zadej priobčena izjava veljavnega moža iz omenjenega stroka.

Nam ne gre za osobo, bodi si prosilec Peter ali Pavel ostane jednako; če pa po vsej silni borbi ter navzlic jasnih postavnih določeb niti toliko ne moremo doseči, da bi podeljenje obrtne pravice omejeno bilo za nerokodelce, potem pač ne vemo zakaj se trudimo. Bode li istina postala, da so naše tako zvane pridobitve le pesek v oči?

Prepričani smo sicer, da vlada enacih sklepov ne bode odobrila, — a po čemu nam je zbornica? Mari le pribežališče in zasčitnica obrtniških protivnikov? Po čemu sedijo obrtniki v njej? Je li mari obrtni oddelek že kedaj kaj dosegel v prid malej obrtni, koju zastopa? Če naši zastopniki v zbornici nimajo družega posla nego polniti postavno število sedežev, ter pri volitvah glasovati za neobrtne, potem storijo bolje, da ostanejo doma, in se ne storijo deležni enacih vse naše pravice zametajočih sklepov.

Obrtniki so pač pravo slutili, ko so začetkoma vže stavili terjatev, da se zbornice ločijo. Kupčevalci naj, če tudi združeni z veliko industrijo, pospešujejo svoje koristi v kupčijskih zbornicah kolikor hočejo. Mala obrt in rokodelstvo imata svoj poseben delokrog, kojega te zbornice le ovirajo. Kadar dobi obrtni stan lastne zbornice s pravico volitve zastopnika v deželni in državni zbor, potem še le dobila bode obrt svoj postavni zastop, kojega pa sedaj niti v socialnem niti o političnem smislu nima. Vse delovanje, ves trud je in ostane bob v steno, dokler bodo naše lastne zbornice imele pravico norčevati se o na-

ših zahtevah, ter protiviti se onim, koje zastopajo.

Če je istina, da se namerava obrtne stanove uzdržati in okrečiti, če se z uničenjem obrta noče povekšati človeški proletarijat, morala bode vlada k prvemu koraku storiti tudi družega, ter obrtu podeliti samostojnost in samoupravo, in to je lastna obrtniška zbornica.

Neopravičeno pa je, da moremo za zbornico, koja je našim interesom nasprotna plačevati doklade ter jo uzdržavati samo zato, da nam kljubuje.

Podpiranje interesov kupčije in velike industrije z groši malega obrtnika in rokodelca, — to je pač najbridkeji pridobitev pričete socialne reforme.

Iz državnega zbora.

Vže zadnjič smo omenili, da se v državnem zboru obravnava 6. oddelek obrtnega reda, koji ureduje razmerje obrtniških pomočnikov. Predloženi načrt se je po dolgotrajnih debatah sicer sprejel, a ker gospodska zbornica te postave še ni sklenila, se utegne dotlej morebiti še kaj premeniti.

Ta postava naslanja se, kakor tudi 1. oddelek na prejšne določbe in le nekaj važnih preuredb dobimo v njej. Kar se določeb tikajočih malo obrt zadene, omenimo pred vsim določbo v §. 75. o praznovanju nedelj in praznikov: Ob nedeljah počivati morajo vsa obrtne dela. Izuzete so le take dela in priprave, ki so potrebne v pravico in snaženje delalnic.

O praznikih se mora pa pomočnikom pripustiti potrební čas, da opravijo dopoldansko službo božjo.

Po §. 79. se storijo obrtniki, ki sprejmejo pomočnika brez delavskih bukvic v delo, — dolžni prestopka obrtnega reda.

§. 88. določí, da more v vsakem podvzetju nahajati se zapisnik v obliki knjige, v katero se vpišejo pomočniki z imenom in pridevkom starosti, domovinskega kraja, dan ustopa v delo, ime obrtnije, pri koji je pomočnik pred v delu bil, način njegove porabe v obrtu, bolnične-blagajne, v kojoj je upisan, in dan izstopa iz dela. Ta knjiga mora se uradnim organom na vsako zahtevanje predložiti.

Zraven tega ostane pa tudi sedanje predpisano objavljeno pomočnikov v veljavi.

§. 89. Obrtniki ki ne spadajo h kaki

zadrugi so zavezani, da ustanovijo z souplačevanjem pomočnikov posebno bolnišno blagajno, ali pa morejo kaki drugi vže obstojeći pristopiti.

Določbe glede vajencev in njih dolžnosti, razmerje mej pomočniki, obroki za izstop iz dela, plačevanje mezde, poravnanje preprirov i. t. d. ostane skorej popolnoma jednako prejšni postavi. Marsikaj opravičenih terjatev obrtnikov naglaševanih po obrtnih shodih se ni sprejelo, reči smemo, da ta oddelek obrtnikom še najmanj ugaja.

Z določbo praznovanja nedelj se povsem strinjamo, ker je popolnoma prav in tudi po božjih in človeških postavah že upeljano, da naj človek šest dni dela, a sedmi dan počiva. Sedanje nepretergano delo marsikom ni ugajalo, a prisiljen po družih primoran bil je sleherni že zaradi konkurence in navade odpirati prodajalnice tudi ob nedeljah. Ker dolžnost praznovanja sedaj zadene vse, ne bode nikomur škodila.

Za fabriške podvzetja §. 96. a) upeljan je pa normalni delavni dan po 11 ur v teku 24 ur; brez da bi se prenehavanje od dela uračunilo.

Važne so v temu poglavju preuredbe zaradi večje pazljivosti na zdravje delavcev, porabo žensk in otrok glede starosti zdravja i. t. d., kar humanitarnem smislu pomeni za fabriške delavce velik napredek.

Za malo obrtnijo 6. oddelek obrtnega reda nima posebnega pomena z ozirom na sedanje običaje, velike važnosti pa je za tovarniške podvzetja.

Socijalne reforme.

Pač so čudni časi! Kedo bi bil pred 10 leti mislil, da bode prvi in najjemenitnejši državnik v Evropi, sam knez Bismark s kratkimi besedami potrdil, kar so naglašali pred njim socijalni politikarji, izmed katerih je Lassalle najodločnejše poudarjal, — dolžnost države skerbeti za delo in življenje državljanov. Besede Bismarkove v nemškem državnem zboru „dajte delavcu pravico do dela dokler je zdrav, oskerbujte ga v bolezni, ter preskerbite ga o starosti“ imajo velikanski pomen. Z jednim samim korakom postavil se je nemški kancelar v središče socijalne agitacije, ter je priznal najvažnejši del, — da skoraj ves socijalni program, kajti okolu te glavne državne dolžnosti sučejo se skoraj vse socijalne vprašanja. Rešitev teh, odvozlalo bi skorej vse, ter rešilo svet marsikterega boja. Večina posameznih po socijalnih demokratih, anarhistih i. d. javno in na skrivnem naglaševanih prememb, je sicer le gola sanjarija, ker popolno enakosti na svetu niti za trenutek mogoče ne bode, — a z uvažanjem Bismarkovega načela bi se faktično rešilo socijalno vprašanje.

A kako izpeljati to načelo? Po vsej pravici dvomimo, da bi nemški kancelar vkljubu njegovi ženialnosti tudi vedil, kako bi to izpeljal in da bi vedil, da je s temi besedami priznal tudi socijalno državo. Izvršitev tega programa je v denašnji privatno kapitalistični družbi čisto nemogoče. Le, če bi bila država posestnica vsega premoženja in vseh delavskih sredstev, potem zamorala bi še le vsem svojim državljanom osigurati delo in živeti!

Ne pa samo na Nemškem marveč tudi pri nas pečajo se državniki z vprašanji koji vznemirjajo svet v večji in manjši meri, odkar ulada skupno življenje. Tudi pri nas slišali smo mej govori državnih poslancev marsikaj, kar spominja na ideje Bismarkove in upeljava obligatoričnih bolnišnih blagajin pri malem obrtu, zavarovanja proti bolezni in nezgodom po tovarnah in industrijalnih podjetjih, upeljava normalnega delavnega časa in družih enacij v zboljšanje delavskih razmer name-

njenih ustanov, opominja nas na to, da si država bodisi že prostovoljno ali prisiljena po raznih dogodkih, prizadeva pričetek storiti v zboljšanje in zadovoljnost ogromnega števila delujočih državljanov.

Radostno pozdravljamo te napore, ker smo vedno državi odločevali več upliva na svoje ude, kakor se ji ga prepušča po naših za se liberalnih in modernih kapitalistih, ki ne tarejo in izsesavajo samo delujoče stanove, temveč gospodariti hočejo celo z najvišjo oblastjo države.

Žalibog pa da so oni, za koje se skerbi, zapeljani po mejnarodnih hujskačih zabredli tako daleč, da nočejo poprijeti roko, ki se jim podaja, ter le v anarhiji in brezpostavnosti, kjer bi vladala kakor mej živino le fizična moč, iščejo rešitve iz socijalne bede. Svet je itak že izgubil večino svojih idejalov, materijalizem širi še čedalje bolj, a če bi pa dozorelo sadje naših anarhistov, postal bi trebuch Bog ne le posameznikov, kakor je bil zmeraj in je tudi sedaj, temveč vseh. In v taki državi, v kateri bi državljanji živeli v veliki kasarni, delali, oblačili se in jedli na komando, bi se pač ravno onim, koji sedaj z nepostavnimi in nevarnimi sredstvi za njo delujejo, najpreje se tožilo po egiptovskih loncih poprejšnjih časov.

Velika dolžnost vsacega človekoljuba je torej, ne prezirati socijalne prikazni, marveč po svoji zmožnosti in v svojem delokrogu neprestano gledati na to, da se ne širi nevarni strup, ki preti zavdati ne le denašnji državni upravi, temveč vsemu človeškemu napredku, kajti da bi se ponavljali vsi dogodki minulih prvotnih surovih časov tudi v novodobni državi, to je brez-dvojbeno. Podpirati je vse napore, ki merijo v zboljšanje in jednamernost človeškega stanja na postavni poti, a odločno je braniti se terorizma, in naukov, ki prihajajo od zlobnih in prenapetih osrečevalcev človeštva, ki bi, da bi imeli oblast, zatirali podložnike huje nego so to storili zgodovinsko znani samo-oblastniki rimske države.

O komunizmu in socijalizmu.

Spisuje B—k.

(Dalje in konec.)

Drugi črtež, katerega si je izmislil Louis Blanc (1841) zahteval je vkupne po državi osnovane delalnice za najvažnije stroke obrtnije. Konkurenca, tako trdi črtež, je sovražna razvitku in kulturnemu napredku, množino zatira na ljubo manjšini, ter podjarmlja družbo z vélikim kapitalom. To silo more razrušiti le največi kapitalist, država namreč, če smotri uničiti konkurenco s tem, da se je sama udeležuje. Da pomaga na tak način neposestnikom, naj si izposodi svôto v nakup potrebnih priprav in obrtnijskega orodja za delalnico, ter naj vsaj na prvo leto uredi delo posameznim članom in plačilo, pozneje seveda bi se morala cela razredba, kakor gledé dela tako plačila popolnem prepustiti delavcem. Leto za letom naj se polaga račun. Jeden del dobička naj se enakomerno razdeli mej članove, drugi naj se odméri oskrbljevanju starcev in otrok, oziroma naj bi se s tem podpirali različni obrtnijski stroki; tretji pa naj bi se hranil za vsak slučaj n. pr. nakupovanje potrebnega orodja na novo ustopivšem. Ustopivšim kapitalistom déne se glavnica na obresti, sicer pa se udeležujejo dobička le slično drugim delavcem. Poleg tega pa se je nadejati, da se iz takošne delavske zadruga kmalu izcimi prostovoljna zadruga, katera naj bi se bavila s potrebščinam in zabavo.

Kedar tedaj v jednej obrtnijski stroki za-njo osnovana národna delalnica nadvladati prične vsim drugim zasebnim delalnicam, morala bi se vse jednako urejena podjetja združiti, zato da ne oživi konkurenca, katero smo vže v posameznim uničili, zopet v korporacijah. Na ta način porodila se je v slehernem po državi nadvladanem delavskem krogu: vélika vkupna (centralna) delalnica, katerej pripadajo druge pomožne delalnice, združila so se tedaj vsa razna središča, a posvečena istej produkciji v vkupno delovanje za národni smoter. Ta prikazen ponavlja se počenši pri posameznih delavcih delalnic in jednega obrtnega stroka razvnela je ta

družljivost vse obrtnijske zadruga, zastope in stroke, vesoljna produkcija vrši se sedaj pod nadzorujočo jo vlado ali državo: država postala je najviši vodja produkciji.

Po teh izgledih spremenil se je tedaj gospodarstveni red po državnem neposrednem uplivu, deloma zopet od tal v više kroge: po občinah, katere se morajo na vže navedeni način predrugáčiti.

Pozneje so se zahteve socijalistične, posebno na Nemškem in tudi drugod, zeló poostrile.

Rekalo se je (Ferd. Lassale, umrl 1864), da delo ni le vir bogastvu, temuč da je naspotno privatno imetje nepostavno, krivično pridobljeno. To imetje, kakoršnega opazujemo dandenes, trdi Lassale, ni imetje, temuč „tujčevina“ (nicht Eigenthum, sondern „Fremdthum“); to se pravi: vladajoči socijalni red sili na tó, da se delavce plačuje zeló pod vrednostjo in céno njegovega dela in marljivosti, godi se mu krivica, ker se ga dan za dnevom oslepari „(abschweissen)“ za jedni del njegovega pridelka, tako se kupiči toraj kot sad tuje delavnosti bogastvo v kapitalih. — Ker ostaja dalje plačilo po jeklenej plačilnej postavi vedno le na ozkem stališči najneobhodnejših potrebščin, tedaj le na vprašanju: koliko delavcev zadostuje temu ali onemu podjetju? — Toraj se mora misliti na organizacijo, vsled katere je merodajen popolni prislužek, a ne samo plačilo za posamezne izdelke. Da bi se temu nedostatku o okom prišlo, da postane delavec neodvisen od velikega kapitala, ter da dobiva popolni prislužek, moral bi se sedanji način v produkciji „plačilni zistem“ odpraviti, ter nadomestiti z delom v zadrugah, država pa naj bi po kapitalih delavcem toliko opomogla, da se združevajo v produktivnih zadrugah. Država pa, svobodna narodna država naj bo v prihodnje velika delavska zadruga, katero naj vlada delo in delavnost.

Socijalistični črteži namenjeni bodočnosti cenijo tedaj previsoko vrednost dela, posebno pa ceno ročnega dela, ravno tako

tudi učinek v produkciji po delavskih zadrugah, ne oziraje se na neobhodno potrebnost sedanjega plačilnega sistema, ter prezirajo, da se ne da lahko najti merilo razdelitvi bogastva po delavnosti posameznega.

Slednjič približujejo se ti črteži menj ali več komunističnim, čim huje terjajo, da bi se razširila socijalna vkupnost nanašajoča se na človeško družljivost, čez vse gospodarstvene zadeve; čim strastneje poudarjajo, da bi morala država vse gospodarstvene zadeve neposredno nadzirati in vladati.

Čim večje in strožje so socijalistične zahteve, tem bolj se približujejo komunizmu poudarjajočemu brez pogojno enakost in enopravnost, česa socijalizem v začetku ni zahteval, kajti trdilo se je tu vedno, ne odpraviti posebnosti gledé osebe in značaja, ravno nasprotno naj bi se gojila osebna individualnost.

Po tem takem so postale v najnovejšej dobi razlike kakor v teoriji tako v praksi, mej socijalizmom in komunizmom kaj neznahtne.

V zadevi ustanovljenja zadrug na Kranjskem

ni slišati več ničesar. Stvar je popolnoma zaspala. To pa ni čuda. Vsaj se z obrtniki vred nihče za stvar ne briga. Obrtniki imajo bojazen napraviti si nove bremena, brez da bi imeli nasprotno upanje, da se njih stanje zboljša, ker vidijo da je sleherni najneznatnejši njih terjatvi vse nasprotno.

Če primerjajo izjave naših tukajšnjih časnikov od tistega časa, ko se je obrtno gibanje pričelo in o priliki debate o obrtni postavi v državnem zboru se sedanjim ignoriranjem, da celo z nasprotstvom kojo še šopiri nasproti obrtnikom brez izjeme skorej po vseh časnikih, sklepati morejo, da je bila prejšnja prijaznost različnim našim strankam le politična potreba v lastne interese. In to je tudi istina! Prišel pa bode čas, ko utegne jedna ali druga naših političnih strank potrebovati znatno število obrtnikov, takrat pa si bodo slednji zapomnili tudi sedanje postopanje teh „izvrstnih pri-

jateljjev“ in odgovor utegne postati jasnejši nego jim bode drago.

Resnica je terditev, da se sedaj vladajoče politične stranke bojijo organiziranje obrtnega stanu po zadrugah, ker bi te vendar le utegnile postati jako neprijetna kontrola javnega njih delovanja, in s tem tudi konec sedanje gloriije. Neproduktivni stanovi in ti se nazivajo „razumništvo“ ne spustijo radi iz rok navajenega krmila; premikajoči čas pa bode delajočim stanovam sigurno odmeril več prostora nego ga zavzemajo sedaj. Vže pri prihodnjih volitvah utegnejo „petakarji“ napraviti v ljudskih zastopih kaj prememb, a vlada sama tudi vže sprevidi, da država o samem prepiru obstati ne more.

„Naše razumništvo“ razumi pa najbolje in skorej jedino le prepir, katerega čimdalje bolj širi! V dokaz te terditve navajamo naše časnikarstvo.

Razne stvari.

† Zopet nam je neusprosna smert vzela vrliga domoljuba somišljenika in marsikomu izmej nas drazega prijatelja. **G. Janez Potočnik**, pekovski mojster, odbornik kranjskega obrtnega društva in pekovske zadruge, umrl je dne 4. junija t. l. po daljšem bolehanju. Spremilo ga je k večnemu počitku mnogo-

brojno število njegovih sodrugov in družih obrtnikov. Kranjsko obrtno društvo in pekovska zadruga položile ste priljubljenemu ranjkemu na rakev krasne vence.

Bodi mu zemljica lahka!

Naša tožba. Javno delovanje donaša večjidel neprijetnosti več nego je komu drago.

Nekaterim izmed naših prijateljev je znano, da je po končanem volilnem shodu pri Taučarju neki g. P. urednika tega lista razžalil na njegovi časti s tem, da je ponavljal, kar je tudi tukajšni seveda nad vse poštenu „Lj. Gl.“ pod raznimi ovinki večkrat dopovedoval, in da je bil urednik „Obrtnika“ prisiljen g. P. tožiti zaradi razžalenja časti.

Naj tedaj še izid te pravde naznanimo s tem, da je g. P. pred sodnijo (sodnjski odlok imamo v rokah), obžaloval in preklical svojo terditev, in da smo, ker nam na kaznovanju, kakor smo že poprej izjavili, ni bilo ležeče, potem od tožbe odstopili. Čez neke druge sicer prav zanimive dogodke pri tej pravdi — pa razgerremo plajšče krščanske milosti!

(Obrtna napredovalna šola združena s c. kr. veliko realko v Ljubljani.) Ravnateljstvo velike realke naznanilo je c. kr. deželni vladi, da so se učitelji na obrtni napredovalni šoli, ki je v zvezi s tukajšnjo veliko realko zjedini v tem, da se v zmislu ukazov naučnega ministerstva, z ozirom na tukajšnje odnose obrtna napredovalna šola razširi v trirazredno, da se z razširjenjem doseže smoter v omenjenih ukazih označenega učnega načrta. Nasvetovalo se je v tretjem razredu poučevati: o obrtnih spisji, o aritmetiki, o materialnem in obrtnem blagu, o stroškovnih načrtih in knjigovodstvu, o stavbenem pouku in risanji za stavbenske obrti, o strojinem pouku in risanji za strojinske obrti, o risanji za umetelne in male obrti. Razrediti se imajo učenci po svojem obrtnem poslu: v delalce za stavbinske obrti, v delalce mehanično-tehnične obrti in v delalce drugega obrtniškega posla. Ta razredba početi se ima začetkom drugega razreda. Pouk o modeliranji se bode nadaljeval, ker dohajajo za to stroko pouka v šolo kiparji, mizarji za hišno opravo, izdelovalci zlatnine in srebrnine. V oddelku za pouk v kemiji poučevali se bodo barvarji in obče vsi, ki se bavijo z obrti kemičnih izdelkov. Fizika je neobhodno potrebna učencem stavbinske in strojinske obrti, torej se uvrsti pouk o tej vednosti tudi v novi učni načrt. Odbor za napredovalno obrtno šolo je ta načrt po temeljitem posvetovanji v svoji zadnji seji

12. p. m. jednoglasno odobril. Obrnil se je odbor s prošnjami na sl. deželni odbor, trgovinsko in obrtno zbornico in na kranjsko hranilnico, da pomorejo s subvencijami k zaželjenemu uspehu. Odbor za napredovalno šolo je sestavljen tako: Predsednik: župan g. Grasselli, njega namestnik: c. kr. šolski svetnik vodja g. Smolej, g. Miha Pakič, blagajnik; odborniki: c. kr. vladni tajnik g. Pfefferer, g. cesarski svetnik Murnik, mestni odbornik g. Anton Klein, stavbeni mojster g. Filip Zupančič in njemu namestnik krojaški mojster g. Matija Kunc. Zapisnikar pa je mestni komisar g. Jakob Tomec. Ta odbor se je konstitoval v svoji seji 20. februarja t. l. in izvolil si svoje funkcionarje v seji 12. maja t. l., v katerej je odobril učni načrt napredovalne obrtne šole, kateri se potem c. kr. deželne vlade predloži učnemu ministerstvu v potrjenje. Od odbornikov je imenovala dva gg. Smoleja in Pfeffererja deželna vlada, g. Murnik zastopa deželni odbor gg. Klein in Pakič mestni zastop Ljubljanski, gg. Zupančič in Kunc pa kranjsko obrtno društvo. Na tej šoli poučujejo sledeči gg. profesorji: Ziakofsky, Kreminger, Globočnik, Knappitsch, Senekovič, Borghi in gg. suplenta Verhovec in Šubic.

„Sl. N.“

V zadevi zadrugnih bolnišnih blagajnic. Neka zadruga stavila je vprašanje: smejo li samostalni obrtniki ustopiti kot pravi udje k bolnišni blagajnici koja se pri zadrugi napravi, — ali pa imajo samo pomočniki pravico biti pravi udje, — je ministerstvo odločilo, da se more to vprašanje po §. 2. in 3. dne 18. julija 1883 izdanih normalnih pravilih zanikavati, tedaj mojstri ne morejo biti udje pri bolnišni blagajni, če pa hočejo, osnujejo si pri zadrugi lahko posebno bolnišno blagajno za mojstre.

Ta določba je novi dokaz, da merodajni krogi potreb m a l e g a rokodelca ne razumijo.

Poslano. Visoka c. kr. deželna vlada vprašala je zadnje dni kranjsko kupčijsko in obrtno zbornico, ali bi se tukajšnjemu prodajaleu moke za pekovsko obrt odpustil dokaz zmožnosti. Kupčijska in obrtna zbornica je z devetimi proti osmim glasom skle-

nila, da naj se prošnja dotičnega prodajalca moke c. kr. deželni vladi priporoči. Ta sklep se nam treba zdi vendar nekoliko razsvetiti. Kruh so pred novo obrtno postavo pekli ne samo izučeni peki, ampak nad štirideset branjeveev, prodajalcev moke in drugih privatnih oseb; tedaj ni dvomiti, da prosilec, katerega prošnja je sl. kupčijska in obrtna zbornica c. kr. vladi priporočala, ne bo sam s svojo prošnjo ostal, ampak da mnogo drugih že težko čaka na ugodno rešitev prošnje omenjenega prodajalca moke, da tudi oni prosijo, naj se jim podeli pekovska obrt, katere se nikoli učili niso. Ko se je uvedla nova obrtniška postava, pregledal se je na Ljubljanskem magistratu zapisnik obrtnikov in tu se je pokazalo, da od gori omenjenih 40, kateri so pekli kruh, je imelo le 12 pravico po stari obrtni postavi, da so smeli baviti se s to obrtjo, kajti §. 13 stare obrtne postave določuje: „Kdor pa hoče početi kako takošno obrt, ima dolžnost, preden jo začne, napovedati to gosposki,“ in §. 14: „V ti napovedi je treba povedati, kako se početnik obrti imenuje po imenu in priimku, koliko let ima, kje stanuje in v katero državo se šteje, s katerim delom se hoče pečati i. t. d.“ Po tej jasnej določbi tedaj je prosilec in gori omenjeno število oseb, ki so se bavili s pekovsko obrtjo in se nekateri še bavijo, izvrševal obrt, do katere ni imel nikake pravice po postavi in za katero na škodo državnih financ ni plačal toliko let krajcarja davka. Tedaj hoče sl. kranjska kupčijska in obrtna zbornica z njenim sklepom pomagati prosilcu k pravici, katere pravice dotičnik faktično postavno nikdar imel ni, ampak je isto protipostavno izvrševal. Tu bi klicali zastopnikom posebno obrtnega stanú v kranjski kupčijski in obrtni zbornici: „Videant!“, da

se ne bodo uresničile besede, katere je v zadnjem seji zbornice izustil zastopnik „velike“ industrije, da je nova obrtna postava le od danes do jutri in tako rekoč „nur eine Frage der Zeit,“ da se zopet uvede obrtna svoboda, o kateri zastopniki obrta v zbornici pač vedó kaj za nas obrtnike pomeni. F.

100 let je odkar je avstrijska vlada vzela monopol tabaka v lastno upravo, ker se jej je takratna zakupnina 1,925.000 gld. prenizka zdela. Kako dobro je pogodila vlada s tem korakom, kaže vedno rastoči čisti dobiček. Leta 1883. vrgel je monopol tabaka po odbitih stroških v znesku 24 milijonov čistega dobička.

Redka slavnost. Črevljarska zadruga v Berlinu praznovala je pretekle dni 600 letnico svojega obstanka z veliko slavnostjo. Udeležba bila je ogromna. Posebna deputacija predstavila se je tudi cesarju in knezu Bismarku. Slednji je na ogovor načelnika te deputacije mej drugim tudi izjavil: „Prav dobro bi bilo, ko bi v državnem zboru sedeli praktični rokodelci.“

Kaj poreko k tej izjavi naši slovenski „Bismarki en miniature?“

Dokaz zmožnosti. Janez Keil, zidarski mojster v Maria-Enzensdorf-u, prevzel je meseca novembra lanskega leta prezidanje neke hiše. Odpravili so tedaj streho, a ker so dimnik pustili, podrl se je sam in je ubil delavko. Zidarski mojster bil je zaradi tega na obtožni klopi, ter obsojen na jeden mesec zapora in 25 gld. globe. Odvzela se mu je pa tudi obrtna pravica za toliko časa, da bode pred posebno komisijo dokazal, da ima zmožnost za svojo obrt.

Kranjsko obrtno društvo imelo bode odborovo sejo v četrtek 19. junija zvečer ob 8. uri v društvenem prostoru. Gg. odborniki vabijo se k obilnej udeležbi.

👉 Vabilo k naročbi. 👈

Z denašnjim listom poteče polletna naročnina. Prosimo tedaj, jo o pravem času ponoviti, v obče pa naše prijatelje in somišljenike, da delujejo na to, da se list razširi. Naročnina stane do konca leta 1884. 90 kr. Novi naročniki dobijo lahko vse dosedaj že izšle št. „Obrtnika.“